

บันทึก

เรื่อง อำนาจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน  
ในการสั่งให้ผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตส่งมอบเอกสาร  
หรือหลักฐานตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕  
และประมวลกฎหมายอาญา (กรณีโรงเรียนสามเสนพัฒนการบัณฑิต)

กระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๑๐๐๑/๓๓๗๑๒ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๒๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้มีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนสามเสนพัฒนการบัณฑิตตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๒๗ เนื่องจากปฏิบัติฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ หลายประการ และหลังจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้มีหนังสือถึงผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนสามเสนพัฒนการบัณฑิตให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา การประเมินผลการเรียน ทะเบียนนักเรียน และบัดนี้ผู้รับใบอนุญาตยังมีได้นำส่ง โดยเฉพาะใบแสดงผลการเรียนของนักเรียน (รบ. ๑, รบ.๒) ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๒๗ เป็นเหตุให้นักเรียนที่ยังไม่ได้รับหลักฐานแสดงวุฒิได้รับความเดือดร้อน กระทรวงศึกษาธิการจึงขอหารือข้อกฎหมาย ดังนี้

๑. ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ มาตรา ๖๑ กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา การประเมินผลการเรียน ต้นชั่วโมงสุทธิ ทะเบียนนักเรียน บัญชีเรียกชื่อนักเรียน และสมุดหมายเหตุรายวัน ส่งมอบต่อผู้อนุญาตให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลิกดำเนินการ ประเด็นนี้มีปัญหาว่า ทางราชการเป็นผู้สั่งเพิกถอนใบอนุญาต มิใช่ฝ่ายผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะเลิกดำเนินการกิจการโรงเรียน หากผู้รับใบอนุญาตปฏิเสธการส่งเอกสาร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะพิจารณาลงโทษปรับตามมาตรา ๑๑๕ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ ได้หรือไม่

๒. กรณีที่ไม่อาจลงโทษปรับตามมาตรา ๑๑๕ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะดำเนินการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๔ ประกอบกับมาตรา ๙๘ (๒) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เรียกผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครู ให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว และได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากคำชี้แจงของผู้แทนว่า โรงเรียนสามเสนพัฒนการบัณฑิตได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่ ๑๗

มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคมพ.ศ. ๒๕๒๗ เนื่องจากผู้รับใบอนุญาตกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ กล่าวคือ ทำการก่อสร้างอาคารเพิ่มเติมโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่จัดให้มีห้องปฏิบัติการ เครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนให้ครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ไม่ควบคุมดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานกิจการโรงเรียนให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ และนโยบายของทางราชการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) มีความเห็นดังต่อไปนี้

สำหรับปัญหาประการที่หนึ่งที่ว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ มาตรา ๖๐ กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา การประเมินผลการเรียน ต้นข้าวใบสุทิ ทะเบียนนักเรียน บัญชีเรียกชื่อนักเรียน และสมุดหมายเหตุรายวัน ส่งมอบต่อผู้อนุญาตให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลิกดำเนินการ ประเด็นจึงมีว่าทางราชการเป็นผู้สั่งเพิกถอนใบอนุญาตมิใช่ฝ่ายผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะเลิกดำเนินการกิจการโรงเรียน หากผู้รับใบอนุญาตปฏิเสธการส่งเอกสาร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะลงโทษปรับตามมาตรา ๑๑๕ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ ได้หรือไม่ นั้น มาตรา ๖๐<sup>๑</sup> แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ บัญญัติให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนเอกชนซึ่งประสงค์จะเลิกดำเนินการโรงเรียนต้องยื่นคำขอเลิกดำเนินการต่อผู้อนุญาตล่วงหน้าตามเวลาที่กฎหมายกำหนด และเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาตให้เลิกดำเนินการแล้วผู้รับใบอนุญาตจะต้องรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา การประเมินผลการเรียน ต้นข้าวใบสุทิ ทะเบียนนักเรียน บัญชีเรียกชื่อนักเรียน และสมุดหมายเหตุรายวัน ส่งมอบต่อผู้อนุญาตให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลิกดำเนินการ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๐ ดังกล่าว ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๕<sup>๒</sup> แห่ง

<sup>๑</sup>พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕

มาตรา ๖๐ ผู้รับใบอนุญาตซึ่งประสงค์จะเลิกดำเนินการโรงเรียนเมื่อสิ้นปีการศึกษา ให้ยื่นคำขอพร้อมทั้งแสดงรายละเอียดและเหตุผลที่ต้องการขอเลิกต่อผู้อนุญาตก่อนสิ้นปีการศึกษาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตมีเหตุจำเป็นต้องเลิกดำเนินการโรงเรียนก่อนสิ้นปีการศึกษา ให้ยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งต่อผู้อนุญาตไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนวันที่ประสงค์จะเลิกดำเนินการ

เมื่อได้รับคำขอตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ผู้อนุญาตพิจารณาและมีคำสั่งว่าจะควรอนุญาตให้เลิกได้เมื่อใด ภายใต้เงื่อนไขและวิธีการอย่างใด ทั้งนี้โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์และส่วนได้เสียของนักเรียนในโรงเรียนนั้นเป็นสำคัญ

ให้ผู้รับใบอนุญาตรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา การประเมินผลการเรียน ต้นข้าวใบสุทิ ทะเบียนนักเรียน บัญชีเรียกชื่อนักเรียน และสมุดหมายเหตุรายวันส่งมอบต่อผู้อนุญาตให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลิกดำเนินการ เว้นแต่ผู้รับใบอนุญาตไม่สามารถส่งมอบหลักฐานดังกล่าวได้โดยมีเหตุผลสมควรอันมิใช่เป็นความผิดของผู้รับใบอนุญาต

<sup>๒</sup>พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ คือ ปรับไม่เกินห้าพันบาท สำหรับกรณีของโรงเรียนสามเสน  
พัฒนการบัณฑิต ข้อเท็จจริงปรากฏว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้มีคำสั่งเพิก  
ถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนดังกล่าว เนื่องจากปฏิบัติฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ  
หลายประการ จึงเห็นได้ว่าเป็นกรณีต่างกับการเลิกดำเนินการโรงเรียนตามมาตรา ๖๐ ดังนั้น  
จะนำบทบัญญัติมาตรา ๖๐ และบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๑๕ มาใช้บังคับในกรณีนี้ได้

สำหรับปัญหาประการที่สองที่ว่า กรณีที่ไม่อาจลงโทษปรับตามมาตรา ๑๑๕ แห่ง  
พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะดำเนินการร้องทุกข์  
ต่อเจ้าพนักงานตำรวจฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา  
๓๖๘ ประกอบกับมาตรา ๙๘ (๒) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ ซึ่งให้อำนาจพนักงาน  
เจ้าหน้าที่เรียกผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครู ให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมา  
เพื่อประกอบการพิจารณาได้หรือไม่ นั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน  
พ.ศ. ๒๕๒๕ จะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่ตาม  
พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ เท่านั้น (มาตรา ๑๐๑)<sup>๙</sup> และตามพระราชบัญญัติโรงเรียน  
เอกชน ฯ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามที่บัญญัติในมาตรา ๙๘<sup>๑๐</sup> และมาตรา ๑๐๐<sup>๑๑</sup> ซึ่งเป็นการใช้  
อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนมีการเพิกถอนใบอนุญาตเมื่อพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ  
มิได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่เช่นนั้นได้ภายหลังที่มีการเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว

---

มาตรา ๑๑๕ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดเลิกดำเนินการโรงเรียนโดยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม  
มาตรา ๖๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

<sup>๙</sup>พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕

มาตรา ๑๐๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้า  
พนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

<sup>๑๐</sup>พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕

มาตรา ๙๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในโรงเรียนเพื่อตรวจสอบกิจการและการดำเนินงานของโรงเรียนในระหว่างเวลา  
ทำการหรือเปิดทำการ ทั้งนี้ เพื่อตรวจตราควบคุมให้โรงเรียนปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) มีหนังสือเรียกผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ หรือครู มาให้ถ้อยคำ หรือชี้แจงหรือ  
ให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณา

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ  
ครูใหญ่ ครู หรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

<sup>๑๑</sup>พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕

มาตรา ๑๐๐ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดบรรดาสิ่งของที่เห็นว่าโรงเรียนมิใช่  
เป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติในมาตรา ๕๙ เพื่อเป็นหลักฐานในการพิพากษาคดีได้จนกว่าพนักงานอัยการสั่ง  
เด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ ไม่ว่าบรรดาสิ่งของนั้นจะเป็นของผู้ใด

สิ่งของที่ยึดหรืออายัดไว้ตามวรรคหนึ่ง ถ้าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลไม่  
พิพากษาให้ริบ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งคืนเจ้าของหรือผู้ครอบครองภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันทราบ  
หรือถือว่าได้ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณีในกรณีไม่อาจรู้ได้ว่าผู้ใด  
เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ให้ส่งคืนผู้รับใบอนุญาต

การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกผู้ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ฯ และไม่ถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะดำเนินการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานเพราะไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐานตามคำสั่งซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา ๓๖๘<sup>๖</sup> แห่งประมวลกฎหมายอาญาตามที่หาหรือมาไม่ได้

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๓๐

---

<sup>๖</sup>ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๓๖๘ ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการสั่งเช่นนั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ,